

סיכומי ספר העדר לשנת תשל"ב

סיכום ביקורת החלב והשומן בשנת תשל"ב — 1971/72

טבלה מס' 2

קבוצת מימשק	% יציאת פרות תשל"ב	תשל"א
כללי בביקורת א'	24.64	28.2
א. קיבוצים, 3 חליבות	24.9	28.8
ב. בתי-ספר חקלאיים	28.0	44.3
ג. קיבוצים, 2 חליבות	28.0	31.0
ד. מושבים	21.2	24.0

כאמור, תנובת החלב נשארה כמעט ברמתה הקודמת והסתכמה ב-6,544 ק"ג חלב. תכולת השומן אף היא לא השתנתה כמעט 3.25% לעומת 3.24% בתשל"א, וכך נשארה יציבה גם כמות השומן השנתית. אך בחלוקת המשקים לפי תנובת החלב הממוצעת חלו כמה שינויים שמודגמים בטבלה מס' 3.

פרט לקיבוץ מרחביה, אשר המשיך בעליית התנובה מעל 9,000 ק"ג חלב יחד עם הגדלת העדר, לא הגיע השנה אף משק אחר לקבוצת תנובה מעל 8,000 ק"ג, ויש להנחת שהיתה כאן השפעת הגידול המזורז של משקי קבוצה א'.

טבלה מס' 3

תנובות ממוצעות לפרה	מס' משקים בתשל"ב	בתשל"א
מעל 9,000 ק"ג	1	1
מעל 8,000 ק"ג	—	5
מעל 7,000 ק"ג	64	64
מעל 6,000 ק"ג	105	100
מעל 5,000 ק"ג	45	46
מעל 4,000 ק"ג	6	3

בהישג ראוי לציון זכה מושב באר-טוביה. בבאר-טוביה — כיחידה יישובית, היא

זו פעם ראשונה מזה שש שנים, שתנובת החלב הממוצעת לפרה בביקורת חלב לא עלתה, ואף ירדה במקצת.

שנת תשל"ב עמדה בסימן תמורות רבות בענף, והקובעות ביניהן היו שתיים:

- צימצום דרסטי בייצור במשק המשפחתי הקטן, שברובו מחוץ לביקורת חלב,
- הגדלת העדרים המזורזת במשק המשפחתי הגדול ובמשק הקיבוצי; במשקי ביקורת א' חל גידול של 9% במספר פרות בממוצע שנתי לעומת תשל"א.

בטבלה 1 אפשר לראות, שהגידול הזה לא התחלק שווה בין כל קבוצות המימשק. הגידול המרשים בקבוצה א' (קיבוצים ומושבים שיתופיים — 3 חליבות), שהיא גם במניינה הקבוצה הגדולה ביותר בביקורת א', השפיע על התוצאה כולה. הגידול מחד, ואחוז היציאה המוקטן לעומת השנים הקודמות (טבלה 2) מאידך, מנעו התקדמות בתנובת החלב הממוצעת לפרה. אך גם בתוצאות התנובות התמונה אינה שווה בין קבוצות המימשק. בקיבוצים — 3 חליבות היתה ירידה קלה בלבד (55- ק"ג), במושבים — 2 חליבות אף עליה קטנה (33+ ק"ג), לעומתם — בקבוצת הקיבוצים שחולבים פעמיים ביממה היתה ירידה של 179 ק"ג לפרה. יש לציין, שקבוצה זאת ירדה גם באופן אבסולוטי במספר הפרות בעדריהם. פרט למשקים בודדים בקבוצה זו, היתה ירידה בתנובה ובגודל העדר. עלינו לתת את הדעת לעובדות אלה, המעידות על ירידה ברמה המקצועית בקבוצת מימשק זו.

טבלה מס' 1

קבוצת מימשק	גידול או הקטנה ב- % לעומת תשל"א
ביקורת א' — כללי	9.0%
א. קיבוצים ומושבים שיתופיים	
3 חליבות	17.4%
ב. בתי-ספר	16.2%
ג. קיבוצים — 2 חליבות	-22.3%
ד. מושבים — 2 חליבות	5.2%

התפלגות עדרי הקיבוצים ומושבים
שיתופיים שבביקורת לפי מספר
החולבות בחודש ספטמבר 1972

מס' חולבות בעדר	מספר עדריים	% מכלל עדריים
עד 100	1	0.54
101—150	41	22.16
151—200	78	42.16
201—250	41	22.16
251—300	14	7.57
301—350	8	4.33
351—400	1	0.54
401 ויותר	1	0.54
סה"ע עדריים בביק'	185	100

ב-164 עדריים חולבים 3 פעמים ביממה,
וב-21 עדריים חולבים 2 פעמים ביממה.

בעדרי הקיבוצים ומ"ש עם 3 חליבות לפרה	6,840 ק"ג
ואילו ב-2 חליבות	5,968 ק"ג
ההפרש לטובת החליבה ה-3	872 ק"ג

במושבים

רק 15 מכלל המושבים יצרני חלב נמנים עם
משקי ביקורת א', מהם — 1 מושב מונה פחות
מ-100 פרות; 3 מושבים מונים בין 100 ל-200
פרות ואילו בשאר 11 מושבים נע המספר בין
218 פרות (יקנעם) ל-1,438 פרות בבאר-טוביה.
הבא אחריו — כפר ויתקין עם 1006 פרות.
במושבים כולם חולבים פעמיים ביממה.

התנובה השנתית הממוצעת לפרה במשקים
הקיבוציים ומ"ש, ב-2 חליבות היתה — 5,968
ק"ג חלב, 196.9 ק"ג שומן, 3.30% שומן; ואילו
במושבים ב-2 חליבות — 5,705 ק"ג חלב, 192.8
ק"ג שומן, 3.38% שומן.

את הפרש של 263 ק"ג חלב לטובת המשק
השיתופי כמעט שמבטל אחוז השומן הגבוה יותר
במושבים ב-0.08% וקובע הפרש רק של 4.1 ק"ג
שומן בתנובה השנתית.

ח. עפרוני

ייצור חלב הגדול ביותר בארץ, העדר גדל ביותר
מ-200 פרות (לעומת תשל"א) ותנובת החלב
נשארה יציבה. אחוז השומן עלה ב-0.08%. גם
בכפריהושע היתה עלייה במספר חולבות והיתה
עלייה מסויימת בתנובה ממוצעת לפרה.

במשקים קיבוציים אחדים נשמרה המגמה של
עלייה בתנובה לפרה במקביל להגדלה ניכרת של
העדר. והנה כמה דוגמאות:

קיבוץ מרחביה — +24.2 פרות ועלייה בתנובה
הממוצעת ב-314 ק"ג חלב;

משק גבת — עלייה ב-29 פרות ו-84 ק"ג חלב
יותר מאשר בתשל"א;

גן-שמואל — +35 פרות, +91 ק"ג חלב;
בחן — +37.6 פרות, +72 ק"ג חלב.

במשקים אלה ואחרים, דוגמת המושבים הגדו-
לים, שהוכרתי לעיל, ומספר קיבוצים עם עדריים,
בגודל מעל 200 פרות אפשר ללמוד, שהגדלת
העדר איננה בהכרח קשורה בירידה בתנובת
החלב — בתנאי, שצוות העובדים שולט בנעשה
בעדר ושומר על רמת המימשק הכללי.

אשר לתוצאות ביקורת החלב ב', קשה להוציא
מסקנות ברורות לגבי מגמות הענף — היות
ועדיין אין יציבות במעמד של מגדלי הבקר
השייכים לביקורת ב'. מספר הפרות בביקורת ב'
עלה אומנם ב-18%, אך בחלקם של בעלי העד-
רים היו חילופים — חלק עזב את הביקורת וחלק
אחר בא במקומם. בכל אופן מספר של יותר
מ-7,500 פרות בביקורת ב', שבו סיימו את
שנת תשל"ב מעיד על התרחבות השיטה. יש
לציין, שאחוז יציאת פרות במשקי ביקורת ב'
היה נמוך ביותר — 15.9% וגם מספר המבכירות
אשר נכנסו לעדר היה קטן בהרבה, מאשר בעדרי
ביקורת א' — 24.5% לעומת 30.9%. יש להניח,
שמספר מבכירות גדול נמכר על-ידי חברי ביקורת
ב' למשקים אחרים.

שלמה דורי

ספר העיר, ה.מ.ב.